

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. František Grznár
advokát
IČO 138 85 146

Instituce

KOBLÍŽEK PLZEŇ s.r.o.
IČO 290 62 543
Manětínská 1543/69
Bolevec
32300 Plzeň

Zástupce

JUDr. Eva Benešová, LL.M.
advokát
IČO 015 71 699

Č. j. FA/SR/SU/1192/2017 - 20

Praha 28. 5. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 25. 11. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o určení neplatnosti smlouvy o zápůjčce ze dne 25. 6. 2014, takto:

- I. **Instituce, KOBLÍŽEK PLZEŇ s.r.o., IČO 290 62 543, se sídlem Manětínská 1543/69, 32300 Plzeň – Bolevec, je povinna navrhovateli, , zaplatit částku ve výši 11.506,- Kč (slovy: jedenáct tisíc pět set šest korun českých), a to do 3 dnů od právní moci nálezu.**
- II. **Instituce, KOBLÍŽEK PLZEŇ s.r.o., je povinna uhradit podle § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci ve výši 15.000 Kč, a to do patnácti dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. 19-3520001/0710, variabilní symbol 11922017, konstantní symbol 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti smlouvy o úvěru, kterou s Institucí uzavřel, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr, a dále se domáhá vydání bezdůvodného obohacení, které na jeho úkor Instituce získala přijetím plnění nad rámec poskytnuté jistiny úvěru.

Finanční arbitr při posuzování podmínek řízení ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 25. 6. 2014 smlouvu o zápůjčce, na základě které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli částku ve výši 20.000,- Kč a Navrhovatel se zavázal tyto finanční prostředky spolu s úroky vrátit v 18 měsíčních splátkách ve výši 2.067,- Kč (dále jen „Smlouva o zápůjčce“).

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své

obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy. Navrhovatel proto může být účastníkem řízení před finančním arbitrem ve smyslu § 1 odst. 1 a § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Z veřejného seznamu živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce byla od 23. 3. 2011 do 1. 3. 2017 držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „[p]oskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“, na jehož základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření Smlouvy o zápůjčce poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry a jiné úvěry, zápůjčky, či obdobné finanční služby. Instituce je tedy institucí ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Smlouva o zápůjčce je smlouvou o zápůjčce ve smyslu § 2390 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), resp. ve znění účinném v době uzavření Smlouvy o zápůjčce; Navrhovatel i Instituce výslovně na ustanovení občanského zákoníku odkázali ve Smlouvě o zápůjčce. Smlouva o zápůjčce je současně smlouvou o spotřebitelském úvěru ve smyslu zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, resp. ve znění účinném ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), protože ji uzavřel spotřebitel a podnikatel a jejím předmětem je úvěr, který není vyloučen z režimu zákona o spotřebitelském úvěru ve smyslu § 2 tohoto zákona.

Finanční arbitr tak je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

4 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že s Institucí uzavřel Smlouvu o zápůjčce.

Navrhovatel tvrdí, že Instituce porušila povinnost s odbornou péčí posoudit jeho schopnost splácet spotřebitelský úvěr, protože Navrhovatel nemusel „*dokládat žádné doklady o měsíčním příjmu, což je jedním ze základních prvků pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele*“.

Navrhovatel namítá, že v době uzavření Smlouvy o zápůjčce byl již několik let ve starobním důchodu a že byl pod tlakem dalších věřitelů, a proto „*se tak zcela zbytečně dostala do dluhové pastí, kdy si na hrazení starých půjček brala nové*“, když „*[v] případě, že by byla řádně posouzena úvěruschopnost ze strany Instituce, tak by navrhovatelka nesplňovala podmínky pro poskytnutí úvěru*“.

Navrhovatel dále tvrdí, že ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce měl „*příjem toliko ze starobního důchodu ve výši 9.177 Kč, a je tedy „nepochybné, že prověření úvěruschopnosti bylo zanedbáno, neboť výdaje na bydlení jsou přibližně ve výši 6.000 Kč/měsíc a dále výdaje na stravování ve výši přibližně 3.000 Kč/měsíc*“, na základě čeho Navrhovateli „*zbývá pro osobní potřebu zhruba 600 Kč/měsíc, přičemž z těchto peněz by měla hradit veškeré splátky půjček*“.

Navrhovatel tvrdí, že v době uzavření Smlouvy o zápůjčce měl závazky vůči jiným věřitelům, a to konkrétně vůči „*GE Money Bank, kde měla platit minimálně částku 1.000 Kč měsíčně*“, a „*dále závazek vůči společnosti Provident Financial ve výši 24 tis. Kč (splátka 2.020 Kč)* -

(řízení FA/SR/SU/789/2017) a vůči společnosti EC Financial Services, a.s. [ve skutečnosti Door Financial a.s.] (splátka 1.120 Kč) - (řízení FA/SR/SU/786/2017)“.

Pokud jde o tvrzení Instituce, že Navrhovatel před uzavřením Smlouvy o zápůjčce uvedl, že má ještě další příjem ve výši 6.000 Kč, který přislíbila pravidelně poskytovat dcera Navrhovatele, Navrhovatel argumentuje, že odmítá údaj o dalším příjmu uvedený v podepsaném dokumentu doloženém Institucí, když žádný takový údaj do dokumentu nevyplňoval.

Navrhovatel tvrdí, že Instituci na Smlouvu o úvěru uhradil celkem 31.506,- Kč, když nad rámec zapůjčené jistiny uhradil částku ve výši 11.506,- Kč.

6 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Smlouvu o zápůjčce.

Pokud jde o posuzování úvěruschopnosti Navrhovatele před uzavřením Smlouvy o zápůjčce, má Instituce „za to, že s odbornou péčí posoudila schopnosti navrhovatelky splácet, když na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele (rozuměj Navrhovatele), a následným nahlédnutím do některých databází, resp. seznamů, umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, shledala schopnost navrhovatelky předmětný úvěr ve výši 20.000,- Kč včetně všech ve smlouvě uvedených nákladů poskytnutého úvěru, splácet, a to ve 18 měsíčních splátkách po 2.067,- Kč“.

Instituce dále tvrdí, že při posouzení schopnosti Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr vycházela „z informací poskytnutých navrhovatelkou obchodnímu zástupci při sjednávání smlouvy“ a „dále nahlédla do registru živnostenského podnikání, insolvenčního rejstříku [...], centrální evidence exekucí vedené Exekutorskou komorou České republiky (www.ceecr.cz) a dále na portál „neplatné doklady“ (<http://mvcr.cz/clanek/neplatne-doklady.aspx>) a do systému instituce samotné, který eviduje dluhy žadatelů o úvěr vůči instituci“.

Instituce tvrdí, že blíže nespecifikované údaje o možných závazcích Navrhovatele zjistila z „portálu 'Centrální registr dlužníků České republiky', www.cerd.cz“, provozovaném společností CERD SYSTEM LLC., Banking information technology, 3129 Quinby Street, San Diego, CA 92106, Spojené státy americké (dále jen „Centrální registr dlužníků ČR“).

Instituce argumentuje, že „[p]okud se týká příjmů, výdajů a existence případných dluhů navrhovatelky, tyto instituce ověřila v první řadě prostým dotazem na navrhovatelku, jehož záznam včetně odpovědi však již není k dispozici“, a že „k důkladnějšímu zkoumání schopnosti spotřebitele splácet (tj. nad rámec uváděných opatření) nebyl vzhledem k výši úvěru potřeba vyšší měsíční splátky 2.067,- Kč pádný důvod“.

Instituce dodává, že při posuzování schopnosti Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr vycházela také z údajů, které Navrhovatel uvedl v Klientské kartě, když pravidelný měsíční příjem Navrhovatele ověřila z Dokladu o výši důchodu.

Instituce dále namítá, že zákon o spotřebitelském úvěru neukládal Instituci povinnost k uchování dokumentů nebo jiných záznamů týkajících se posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, když tuto povinnost zavedl podle § 78 až zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „nový zákon o spotřebitelském úvěru“), který v době uzavření Smlouvy o zápůjčce účinný nebyl.

Instituce uzavírá, že „[b]ýt se k úhradě zápůjčky zavázala navrhovatelka, činila tak pro svoji dceru, která ústně, při dojednávání znění smlouvy, přislíbila podpořit navrhovatelku mj. při splácení zápůjčky, a to v klientské kartě uvedenou částkou 6.000,- Kč měsíčně“, a že „[d]cera navrhovatelky byla přítomna při všech úkonech před podpisem smlouvy, při jejím

podpisu a rovněž následně, neboť za navrhovatelku podepsala jak uznání dluhu ze dne 05.06.2017, tak i související čestné prohlášení a kontrolní dokument“.

8 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel se k výzvě finančního arbitra ohledně možnosti smírného řešení sporu nevyjádřil. InSTITUTE finančního arbitra informovala, že uzavření smíru ve věci nepovažuje za možné. Smírného řešení se proto mezi stranami sporu před vydáním tohoto nálezu finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

9 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr je orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Primárním cílem finančního arbitra je tam, kde je spotřebitel v právu, přivést strany sporu ke smírnému řešení sporu tak, aby se spotřebitel nemusel obracet na soud a nemusel hradit náklady soudního řízení, protože řízení před finančním arbitrem je bezplatné. Proto musí finanční arbitr posoudit spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu. Pokud se nepodaří vyřešit spor smírně, vydá finanční arbitr rozhodnutí, které může strana sporu, která s ním nebude souhlasit, napadnout u soudu. Rozhodnutí finančního arbitra, kterým by neodůvodněně upřednostnil některou stranu sporu, by soud musel zrušit a velmi pravděpodobně by neúspěšné straně sporu uložil náhradu nákladů soudního řízení.

Finanční arbitr rozhoduje podle práva, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, aby rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

9.1 *Rozhodná právní úprava*

Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli Smlouvu o zápůjčce za účinnosti občanského zákoníku, který upravuje smlouvu o zápůjčce jako smluvní typ; Smlouva o zápůjčce je současně spotřebitelskou smlouvou podle § 1810 a násl. občanského zákoníku, když na jedné straně stojí InSTITUTE jako podnikatel a na druhé straně Navrhovatel jako spotřebitel. Podle § 9 odst. 2 věty první občanského zákoníku platí, že *„[s]joukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy“.*

Smlouva o zápůjčce je smlouvou spotřebitelskou uzavřenou v režimu zvláštní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru, když podle § 1 věty druhé platí, že *„[s]potřebitelským úvěrem se rozumí odložená platba, půjčka, úvěr nebo jiná obdobná finanční služba poskytovaná nebo přislíbená spotřebiteli věřitelem, nebo zprostředkovatelem“*, a současně se nejedná o smlouvu, která by byla podle § 2 zákona o spotřebitelském úvěru z jeho režimu vyloučena.

Zákon o spotřebitelském úvěru nahradil od 1. 12. 2016 nový zákon o spotřebitelském úvěru, když dále podle § 164 nového zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[n]ení-li dále stanoveno jinak, řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy“.

Protože Smlouvu o zápůjčce uzavřeli Navrhovatel a Instituce před účinností nového zákona o spotřebitelském úvěru a finanční arbitr nezjistil, že by si sjednali, že se jejich práva a povinnosti ze Smlouvy o zápůjčce budou ode dne nabytí účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru řídit tímto zákonem, řídí se práva a povinnosti z nich vyplývající zákonem o spotřebitelském úvěru, tím není dotčeno subsidiární použití občanského zákoníku v otázkách, které zákon o spotřebitelském úvěru neupravuje, protože platí, že zákon o spotřebitelském úvěru je vůči občanskému zákoníku ve vztahu speciality a použití právních norem v něm obsažených má přednost před použitím právních norem obsažených v občanském zákoníku.

9.2 Rozhodná smluvní úprava

Navrhovatel a Instituce si ve Smlouvě o zápůjčce sjednali

- a) Instituce se zavázala poskytnout Navrhovateli na jeho žádost finanční prostředky v celkové výši 20.000,- Kč;
- b) Navrhovatel se zavázal poskytnuté finanční prostředky vrátit Instituci a zaplatit za ně „souhrnný poplatek“ ve výši 17.206,- Kč, sestávající z úroku ve výši 2.880,- Kč, poplatku za „zpracování a poskytnutí zápůjčky“ ve výši 4.020,- Kč, a poplatku za službu „zabezpečení výběru splátek“ ve výši 10.306,- Kč, v celkem 18 měsíčních splátkách ve výši 2.067,- Kč;
- c) že si Navrhovatel zvolil „službu zabezpečení výběru splátek (hotovostní režim)“, a že Navrhovatel „splatí Koblížku (rozuměj Instituci) Dluh (jak je definován výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 16 Smluvních podmínek v 18 měsíčních splátkách“ tak, že „[v]ýše každé splátky od první po poslední činí 2067,- Kč, když první splátka je splatná dne 24.07.14 a každá následující splátka až po poslední je splatná vždy k 24 dni následujícího měsíce“;
- d) v čl. 2 Smluvních podmínek, které se podle Smlouvy o zápůjčce staly jejich nedílnou součástí, že „[v] případě, že byla sjednána úhrada Dluhu ve 18 splátkách, RPSN (rozuměj roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr) činí: 48,07 %“;
- e) v čl. 3 Smluvních podmínek, že „výše roční úrokové sazby činí v případě Zápůjčky na 18 měsíců 14,4 %“.

9.3 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a z úřední činnosti zjistil, že

- a) v Klientské kartě, kterou Navrhovatel dne 24. 6. 2014 podepsal, Navrhovatel uvedl, že v době jejího podpisu měla činit „[m]zda žadatele“ 9.177,- Kč a „[d]alší příjmy domácnosti“ 6.000,- Kč, celkem tedy příjmy ve výši 15.177,- Kč;
- b) v Klientské kartě Navrhovatel uvedl, že v době jejího podpisu měly jeho běžné měsíční výdaje činit „[n]ájem / inkaso 700,- + 2000,-“, „[s]plátky zápůjček“ 2.000,- Kč, „[t]elefon“ 300,- Kč a „[v]ýdaje na domácnost“ 3.000,- Kč, celkem tedy výdaje ve výši 8.000,- Kč;
- c) v Klientské kartě je v kolonce „druh bydlení“ zaškrtnuté políčko „[n]ájemník“ a v kolonce „OP předložen“ zaškrtnuté políčko „ano“;
- d) podle Opisu příjmů pobíral Navrhovatel v době sjednání Smlouvy o zápůjčce starobní důchod ve výši 9.177,- Kč;
- e) Navrhovatel měl v době uzavření Smlouvy o zápůjčce finanční závazky u
1. Dožádané osoby 2, na základě Smlouvy o revolvingovém úvěru MONETA s výší splátky závislé na výši čerpané jistiny úvěru;

2. Dožádané osoby 1, na základě Smlouvy o půjčce PROVIDENT, ve které se zavázal splácet peněžní prostředky ve výši 643,- Kč týdně;
  3. společnosti Door Financial a.s., na základě smlouvy o půjčce č. ■ ze dne 22. 1. 2014, ve které se zavázal splácet peněžní prostředky ve výši 750,- Kč týdně;
- f) podle Záznamu o půjčce uhradil Navrhovatel Instituci ode dne uzavření Smlouvy o zápůjčce do 27. 7. 2016 celkem částku ve výši 31.506,- Kč.

9.4 Posouzení úvěruschopnosti

9.4.1 Posouzení úvěruschopnosti obecně

Zákon o spotřebitelském úvěru věřiteli ukládá povinnost s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to v § 9 odst. 1, když stanoví, že „*věřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná*“.

Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele by měl věřitel vycházet jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získává z jiných dostupných zdrojů při respektování principu přiměřenosti nejvýše v rozsahu nezbytně nutném pro splnění této své povinnosti při maximálním respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů.

Je povinností věřitele takto získané informace shromáždit, vyhodnotit jejich dostatečnost a rozhodnout, zda a které informace je nezbytné dále ověřovat, popř. jejich znalost prohlubovat. Povinností věřitele je mj. nahlédnout i do databází shromažďujících informace o již existujících úvěrových vztazích spotřebitele, pokud lze ze shromážděných informací usuzovat, že spotřebitel již byl nebo stále je v jiném úvěrovém vztahu.

Je-li věřitelem banka, je na místě, aby při zkoumání výdajů spotřebitele věřitel hodnotil i informace z databází shromažďujících informace o nebankovních úvěrových vztazích; nebankovní věřitel pak může informace o spotřebitelových bankovních úvěrech získat např. s pomocí spotřebitele. Za dostatečné se považují pouze takové informace o příjmech a výdajích spotřebitele, ze kterých je věřitel schopný získat objektivní obraz o jeho finanční situaci.

Věřitele přitom nezavazuje povinností posoudit s odbornou péčí úvěruschopnost spotřebitele ani povinností spotřebitele v § 9 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru, „*[s]potřebitel poskytne věřiteli na jeho žádost úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr*“, když toto ustanovení doslova uvádí, že spotřebitel tyto informace poskytne věřiteli „*na jeho žádost*“. Shodný názor co do povinnosti ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz například závěry Nejvyššího soudu České republiky, v rozhodnutí ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006 „*[d]ovolací soud neshledal pochybení ani v závěru odvolacího soudu o tom, že žalobkyně nepostupovala s náležitou odbornou péčí, pokud se spokojila pouze s domněnkami o vlastnictví k danému automobilu založenými na faktuře vystavené žalovanou, ústních informacích žalované a na faxové fotokopii technického průkazu vozidla*“).

Schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr je třeba chápat jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním/domácím rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby mohl za normálního běhu věcí bez problémů a omezení splácet splátku úvěru v předpokládané výši. Proto věřitel musí mimo jiné analyzovat spotřebitelův osobní/domácí rozpočet, a to jak stranu příjmů, tak stranu výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnanecké či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti, jakož i o dalších pravidelných výdajích spotřebitele (např. splátkách jiných úvěrů). Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.

Obsah povinnosti jednat při posuzování úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zákon o spotřebitelském úvěru neobsahuje. Právní pojem odborná péče je považován za tzv. neurčitý právní pojem, který se má vykládat v kontextu obecné právní úpravy i konkrétních skutkových okolností.

Odbornou péčí vymezuje (pro účely tohoto zákona) např. § 2 odst. 1 písm. p) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „*odbornou péčí se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti*“. Obdobně tento pojem definuje např. § 32 odst. 6 zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „*[i]nvestiční zprostředkovatel poskytuje investiční služby s odbornou péčí. Poskytování investičních služeb investičním zprostředkovatelem s odbornou péčí zejména znamená, že investiční zprostředkovatel jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníků*“.

Odborná péče je tak v kontextu zákona o spotřebitelském úvěru korektiv jednání věřitele, které v tomto případě posoudí finanční arbitr, a zakládá se jak na objektivním hledisku, tj. na odborných znalostech a schopnostech, tak na hledisku subjektivním, spočívajícím v pečlivosti konkrétního věřitele.

Ke shodným závěrům co do posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí dospěl i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, ve kterém dovedl, že § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru je třeba vykládat, že „*věřitel musí náležitě pečlivě zjišťovat schopnost spotřebitele splácet úvěr a požadovat doklady k jeho tvrzení. Je také nutno dovést, že věřitel by měl úvěruschopnost dlužníka aktivně zjišťovat a prověřovat, nikoliv se spokojit pouze s jeho ničím nedoloženými prohlášeními.... postup stěžovatelky, která posuzovala úvěruschopnost spotřebitele pouze na základě jejich ničím nedoložených prohlášení, byl v rozporu s požadavkem zjištění schopnosti spotřebitele splácet úvěr s odbornou péčí ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru*“. Obdobně jako finanční arbitr pak Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že „*požadovanými doklady pro prokázání úvěruschopnosti spotřebitele mohou být např. potvrzení o zaměstnání a příjmu, výplatní pásky, výpis z bankovního účtu žadatele a podobně. Nejednalo by se tedy o opakovaná prohlášení téhož obsahu, jak uvádí stěžovatelka, neboť ta by skutečně byla nadbytečná. Mělo by jít o doklady vydané spotřebiteli třetí stranou, které budou objektivně a věrohodně vypovídat o spotřebitelově schopnosti dostát svým závazkům ze smlouvy o úvěru*“. Nejvyšší správní soud to odůvodnil tím, že „*zákon o spotřebitelském úvěru klade velký důraz na ochranu spotřebitelů před neodpovědným zadlužováním, které je v současnosti závažným společenským problémem, jehož řešení patrně nelze ponechat pouze na odpovědnosti samotných dlužníků. K řešení tohoto problému tak mají věřitelé přispět tím, že budou před uzavřením úvěrových smluv pečlivě zkoumat schopnost spotřebitele úvěr splácet, a eliminovat tak možné tendence spotřebitelů zkreslovat své majetkové poměry ve snaze získat spotřebitelský úvěr, bez ohledu na předchozí uvážení o svých schopnostech jej splácet. Jedná se tedy o právní úpravu orientovanou na ochranu*

spotřebitele, jakožto slabší smluvní strany, která s sebou nese naopak větší zatížení povinnostmi na straně podnikatele – zde poskytovatele spotřebitelského úvěru“.

Věřitel je tedy povinen vyžádat si od spotřebitele potřebné informace, aktivně opatřovat další přiměřené a objektivně zjistitelné informace o spotřebiteli a všechny získané informace řádně ověřit a vyhodnotit. Shodný názor co do povinnosti věřitele v rámci postupu s odbornou péčí ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006).

9.4.2 Posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Instituci žádné doklady o měsíčním příjmu dokládat nemusel. Instituce naopak tvrdí, že si od Navrhovatele vyžádala Doklad o výši důchodu, podle kterého činil čistý příjem Navrhovatele v červenci 2014 částku 9.177,- Kč. Instituce dále tvrdí, že dalším příjmem domácnosti Navrhovatele měla být částka 6.000,- Kč, o které Instituce tvrdí, že se jí zavázala Navrhovateli poskytovat jeho dcera. Podle tvrzení Instituce tak Navrhovatel disponoval celkovým měsíčním příjmem ve výši 15.177,- Kč.

Navýšení celkového příjmu Navrhovatele o 6.000,- Kč však Instituce žádným způsobem nedoložila, resp. Instituce nijak nedoložila, že by toto údajné navýšení příjmu Navrhovatele ověřila, když ani z podkladů předložených Navrhovatelem finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel měl nad rámec příjmu z důchodu pobírat ještě jiný příjem a sám Navrhovatel odmítá, že by při sjednávání Smlouvy o zápůjčce zahrnul mezi své příjmy i částku 6.000,- Kč.

Podle § 22 odst. 5 zákona o spotřebitelském úvěru platí, že *„[n]ení-li prokázán opak, má se za to, že věřitel povinnosti podle § 5, 7 a 9 nesplnil.“* Zákon o spotřebitelském úvěru přenáší důkazní břemeno týkající se prokázání splnění zákonem stanovených povinností, mezi které se řadí i posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, na věřitele.

Pokud tak jde o argument Instituce, že jí v době uzavření Smlouvy o zápůjčce žádný platný a účinný předpis neukládal povinnost k uchování dokumentů nebo jiných záznamů týkajících se posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, tento neobstojí, neboť je na Instituci, aby prokázala splnění povinnosti s odbornou péčí posoudit schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr ze Smlouvy o zápůjčce.

Finanční arbitr tedy nemá za prokázané, že Instituce s odbornou péčí ověřila veškeré údaje, které jí měl Navrhovatel poskytnout o svých příjmech, když doložila pouze Doklad o výši důchodu, avšak nedoložila, jakým způsobem si ověřovala další příjem Navrhovatele ve výši 6.000 Kč.

Pokud jde o výdajovou stránku rozpočtu Navrhovatele, Instituce toliko odkazuje, že tyto údaje ověřovala blíže nespecifikovaným dotazem na Navrhovatele, jehož záznamem však již v současné době nedisponuje, přičemž Instituce podle svých tvrzení ověřovala pouze údaj o neexistenci jiných dluhů Navrhovatele, a to nahlédnutím do registru živnostenského podnikání, insolvenčního rejstříku (prostřednictvím portálu Centrální registr dlužníků České republiky, www.cerd.cz), centrální evidence exekucí vedené Exekutorskou komorou České republiky (www.ceecr.cz) a dále na portál neplatné doklady (<http://mvcr.cz/clanek/neplatne-doklady.aspx>) a do systému Instituce samotné, který eviduje dluhy žadatelů o úvěr vůči Instituci, což dokládá Výsledkem vyhledávání v evidenci EK ČR.

Nahlédnutím do centrální evidence exekucí mohla Instituce ověřit pouze (ne)existenci exekučně vymáhaných závazků Navrhovatele, a z insolvenčního rejstříku pouze případný úpadek Navrhovatele. Instituce z těchto zdrojů však nemohla zjistit závazky, které Navrhovatel splácí, nebo které dosud nebyly jeho věřitelům pravomocně přiznány soudem, příp. jiným orgánem. Nahlédnutí do těchto informačních zdrojů proto nemůže finanční arbitr

bez dalšího považovat za ověření neexistence jiných závazků Navrhovatele, tím méně pak za komplexní ověření výdajové stránky rozpočtu Navrhovatele.

Existenci dalších závazků Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o zápůjčce přitom Instituce mohla zjistit tak, že by si od Navrhovatele vyžádala doložení výpisů z databází shromažďujících informace o bankovních a nebankovních úvěrových vztazích, jako např. z databáze Bankovního registru klientských informací, Nebankovního registru klientských informací nebo z registru zájmového sdružení právnických osob SOLUS, apod.

Instituce se dále hájí tím, že nebyl důvod, aby vzhledem k nízké výši poskytnuté jistiny závazku ze Smlouvy o zápůjčce a stejně tak nízké výši pravidelné měsíční splátky zkoumala schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr podrobnějším způsobem nad rámec toho, jak to učinila. Zákon o spotřebitelském úvěru však poskytovateli produktů, které podléhají jeho režimu, ukládá povinnost postupovat s odbornou péčí ve všech případech a neponechává na volné úvaze Instituce, kdy je výše poskytnuté jistiny a měsíční splátka v takové výši, že k dalšímu prověřování schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr již „pádný důvod“ bude.

Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, dovedil, že *„[s]oučástí odborné péče poskytovatele úvěru dle § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, je i taková obezřetnost, která jej vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení (např. potvrzením o zaměstnání a příjmu, doložením výplatních pásek, doložením výpisu z účtu žadatele apod.)“*.

Shodně např. i podle rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 1. 2015 pod sp. zn. 22 A 22/2013 *„požadavek odborné péče podle § 9 odst. 1 ZSÚ nelze (jak se snaží žalobce) omezovat jen na samotný myšlenkový proces ‚posouzení‘ dodaných čísel představujících příjmy a výdaje, příp. zadlužení žadatele o úvěr, ale je třeba tento požadavek vztáhnout i na zhodnocení dostatečnosti, úplnosti a věrohodnosti podkladů shromážděných pro uvedený myšlenkový proces“*.

Pokud tedy Instituce při zjišťování výdajové stránky rozpočtu Navrhovatele za účelem posouzení jeho úvěruschopnosti vycházela pouze z údajů uvedených Navrhovatelem, aniž by si opatřila podklady k prokázání těchto tvrzení, nepostupovala v souladu s § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, který stanoví, že je právě na Instituci, aby s odbornou péčí posoudila úvěruschopnost Navrhovatele, což podle citované judikatury zahrnuje nejen myšlenkový proces posouzení údajů poskytnutých spotřebitelem, ale i opatření si podkladů k ověření těchto tvrzení.

Finanční arbitr přitom vycházel z tvrzení Dožádané osoby 2, že v Bankovním registru klientských informací vedeném společností CBCB - Czech Banking Credit Bureau, a.s., IČO 261 99 696, se sídlem Na Vítězné pláni 1719/4, 14000 Praha 4 (dále jen Bankovní registr“) sdílela informace o prodlení Navrhovatele se splácením závazku vůči Dožádané osobě 2 *„za období: 7/2006, 7/2012-8/2012, 12/2012, 2/2013, 04/2013-06/2013, 10/2013, 2/2014“*. Pokud by si Instituce nechala od Navrhovatele doložit výpis z Bankovního registru, zjistila by, že lze mít důvodné pochybnosti o platební morálce Navrhovatele.

Pokud jde o tvrzení Instituce, že schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr ověřila v Centrálním registru dlužníků ČR, finanční arbitr na internetové stránce Centrálního registru dlužníků ČR zjistil, že *„[c]entrální registr dlužníků je primárně určen ke kontrole osob podnikajících za účelem prověřování průběžné platební morálky“*. Instituce tak mohla získat pouze informace o nesplacených závazcích Navrhovatele v souvislosti s jeho podnikáním, když z veřejného seznamu živnostenského rejstříku finanční arbitr dále zjistil, že Navrhovatel nikdy nebyl držitelem živnostenského oprávnění, což ostatně musela zjistit i Instituce když

současně tvrdí, že při posuzování schopnosti Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr ze Smlouvy o zápůjčce nahlížela mimo jiné i do veřejného seznamu živnostenského rejstříku. Instituce však ani nijak nedoložila, že do Centrálního registru dlužníků ČR nahlédla.

Z druhé věty ustanovení § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, která stanoví, že „[v]ěřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet“, vyplývá, že Instituce byla oprávněna úvěr Navrhovateli poskytnout pouze tehdy, pokud po posouzení jeho úvěruschopnosti s odbornou péčí, tj. na základě výsledků tohoto procesu, bylo zřejmé, že Navrhovatel bude schopen úvěr splácet.

Instituce nepředložila žádné podklady, ze kterých by bylo patrné, že si zjišťovala a ověřila údaje ohledně výdajů Navrhovatele na bydlení, dopravu, domácnost, apod., ač tak mohla učinit například opatřením dokladů o úhradě nákladů spojených s bydlením.

Instituce neunesla důkazní břemeno, protože nedoložila, že před uzavřením Smlouvy o zápůjčce ověřovala údaje o výdajích Navrhovatele do té míry, aby byla schopná získat objektivní obraz o jeho finanční situaci, který by zohlednila při rozhodování, zda a jaký úvěr Navrhovateli poskytne. Instituce nedoložila, že by řádně zjistila informace o výdajích Navrhovatele na splátky jiných úvěrů či půjček, když vycházela pouze z ničím nepodložených tvrzení Navrhovatele v Klientské kartě, která si ověřila pouze částečně, když zjišťovala toliko, zda proti Navrhovateli není vedena exekuce nebo zahájeno insolvenční řízení. Tvrzení Navrhovatele o výši jeho ostatních výdajů pak Instituce neověřovala vůbec.

Instituce tedy neprokázala, že by s odbornou péčí posoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr poskytnutý na základě Smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr provedl vlastní posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele, a z podkladů shromážděných v řízení a z podkladů získaných z úřední činnosti zhodnotil, zda by Navrhovatel byl na základě svých příjmů při zohlednění jeho výdajů a ostatních závazků u úvěrových společností schopen splácet úvěr ze Smlouvy o zápůjčce.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel měl v době uzavření Smlouvy o zápůjčce měsíční příjmy ve výši 9.177,- Kč a měsíční výdaje na splácení jiných závazků vůči Dožádané osobě 1 a 2 a společnosti Door Financial a.s. ve výši nejméně 5.347,- Kč. Do celkové výše měsíčních výdajů finanční arbitr nezahrnul výdaje na bydlení ve výši 5.734,- Kč, když Navrhovatel, navzdory opakovaným výzvám finančního arbitra, nedoložil doklad prokazující výši výdajů na bydlení ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce. Po porovnání těchto výdajů s příjmy Navrhovatele nelze dospět k jinému závěru, než že Navrhovateli v jeho domácím rozpočtu zbývalo v době uzavření Smlouvy o zápůjčce měsíčně pouze 3.830,- Kč (9.177,- Kč - 5.347,- Kč), když tato částka nereflexuje žádné další výdaje Navrhovatele.

Pokud se tedy Navrhovatel ve Smlouvě o zápůjčce zavázal ke splacení úvěru v 18 pravidelných měsíčních splátkách ve výši 2.067,- Kč, když by Navrhovateli zbývalo pouze 1763,- Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí, tak jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Navrhovatel není schopen včasného a řádného plnění závazků ze Smlouvy o zápůjčce.

Postup Instituce, kdy při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele vycházela pouze z jeho tvrzení, která dále nijak neověřovala, nemůže finanční arbitr nejen v projednávaném případě, ale i obecně považovat za postup splňující kritéria odborné péče, neboť ze strany Instituce jako úvěrového věřitele nedošlo ke splnění povinnosti objektivně získat všechny informace potřebné pro zhodnocení finanční situace Navrhovatele jako spotřebitele a s odbornou péčí tak posoudit, zda je schopen řádně úvěr splácet bez negativních zásahů do jeho majetkových a společenských poměrů.

Finanční arbitr shrnuje, že InSTITUTE před uzavřením Smlouvy o zápůjčce řádně neověřila příjmovou stránku rozpočtu Navrhovatele, když řádně neověřila veškeré příjmy Navrhovatele, a výdajovou stránku Navrhovatelova rozpočtu neověřila vůbec. Kdyby přitom InSTITUTE postupovala s odbornou péčí a údaje o příjmech a výdajích Navrhovatele by skutečně zjišťovala, musela by zjistit, že po odečtení výdajů Navrhovatele od jeho příjmů by mu v jeho rozpočtu nezbyla částka dostatečná k řádnému splácení úvěru ze Smlouvy o zápůjčce.

Jelikož InSTITUTE nespĺnila zákonem jí uloženou povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí, a poskytla úvěr bez toho, aby bylo zřejmé, že ho bude Navrhovatel schopen splatit, je Smlouva o zápůjčce podle § 9 odst. 1 věta druhá zákona o spotřebitelském úvěru neplatná.

9.5 *Následky neposouzení úvěruschopnosti dlužníka*

9.5.1 *Následky neposouzení úvěruschopnosti obecně*

Zákon o spotřebitelském úvěru nestanoví, zda následkem neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele podle § 9 zákona o spotřebitelském úvěru je neplatnost relativní nebo absolutní. Občanský zákoník preferuje relativní neplatnost před neplatností absolutní. Tato zásada je obsažena v § 574 občanského zákoníku, který je základním výkladovým pravidlem a který stanoví, že „[n]a právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.“ Ve všech případech, ve kterých občanský zákoník jako následek vady právního jednání stanoví neplatnost, se tedy proto jedná o neplatnost relativní. Pouze pokud právní jednání vykazuje znaky obsažené v ustanovení § 588 občanského zákoníku, pak se jedná o neplatnost absolutní, když „[s]oud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přiči dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.“

K absolutní neplatnosti právního jednání je potřeba naplnit zákonné požadavky v souladu s ustanovením § 588 občanského zákoníku, tedy krom rozporu se zákonem musí být kumulativně naplněna podmínka zjevného narušení veřejného pořádku.

Finanční arbitr je přesvědčen, že součástí veřejného pořádku je mimo jiné ochrana skupin osob, které jsou určitým způsobem zranitelné. Mezi takové skupiny osob nepochybně patří spotřebitelé, neboť jejich postavení je obecně ve styku s profesionálním podnikatelem znevýhodněno tím, že do vztahu s podnikatelem vstupují jako neprofesionálové a jsou vůči podnikateli zpravidla hospodářsky a informačně slabší stranou, s menší dostupností právních služeb, nedostatkem profesionálních zkušeností a nemožností stanovovat si smluvní podmínky.

Pokud jde o požadavek zjevného narušení veřejného pořádku, který ustanovení § 588 občanského zákoníku předpokládá, vnímá finanční arbitr důraz na zjevnost jako pravidlo, jaký závěr učinit, jsou-li objektivní pochybnosti o tom, zda určité jednání porušuje veřejný pořádek či nikoli. V případě pochybností, že k narušení veřejného pořádku došlo, by požadavek zjevnosti nebyl naplněn a byla by presumována shoda jednání s veřejným pořádkem.

V posuzovaném případě však právním jednáním smluvních stran došlo k narušení veřejného pořádku tím, že byl porušen § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Porušení této normy bylo prokázáno a finanční arbitr proto nemá pochyb o tom, že k narušení veřejného pořádku došlo. Finanční arbitr tak považuje toto narušení veřejného pořádku za zjevné.

Ačkoli zákon o spotřebitelském úvěru výslovně nestanoví, že následkem porušení povinností podle § 9 odst. 1 tohoto zákona je absolutní neplatnost smlouvy, ve které se sjednává

spotřebitelský úvěr, je tento výklad z hlediska ochrany spotřebitele nutný a nasvědčuje tomu i legislativní vývoj ochrany spotřebitele a samotné právní úpravy spotřebitelských úvěrů a jejich zprostředkování.

Smlouva o zápůjčce je tedy neplatná absolutně podle § 588 občanského zákoníku, a to z důvodu neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele s odbornou péčí v rozporu s ustanovením § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

Absolutní neplatnost znamená neplatnost právního jednání od samého počátku a na právní jednání se hledí jako by nikdy nevzniklo a účastníkům z tohoto právního vztahu nevznikají žádná práva ani povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2221/2013).

Podle ustanovení § 2991 odst. 2 občanského zákoníku platí, že *„[b]ezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám“*.

Podle ustanovení § 2993 občanského zákoníku platí, že *„[p]lnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Plnily-li obě strany, může každá ze stran požadovat, aby jí druhá strana vydala, co získala; právo druhé strany namítnout vzájemné plnění tím není dotčeno. To platí i v případě, byl-li závazek zrušen“*.

9.5.2 Následky neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

S ohledem na absolutní neplatnost Smlouvy o zápůjčce tak plnění, které si Navrhovatel s Institucí mezi sebou poskytli, představuje plnění z neplatného právního jednání, přičemž takové plnění je bezdůvodným obohacením ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku, které jsou si smluvní strany povinny podle § 2993 téhož zákona vzájemně vydat.

Co se týče zúčtování vzájemných plnění z neplatné smlouvy Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3008/2007, konstatoval, že *„byla-li obě plnění, která si účastníci neplatné smlouvy navzájem poskytli, peněžitá, provede soud vzájemné zúčtování obou neoprávněných majetkových prospěchů (v dnešní terminologii bezdůvodného obohacení) a k takovému postupu není třeba ani vzájemné žaloby ani projevu směřujícího k započtení. Jestliže tedy jde o vrácení vzájemných peněžitých plnění z neplatné smlouvy, je třeba po vzájemném zúčtování těchto plnění uložit plnění rozdílu jednomu z účastníků“*. Tento závěr pak Nejvyšší soud rozvedl v rozhodnutí ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 33 Cdo 23/2016, tak, že toto ustanovení *„zakotvuje vzájemnou vázanost práv a povinností účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy; nárok každé ze smluvních stran na vrácení plnění, které poskytla, je nárokem ze zákona podmíněným její povinností vrátit to, co podle smlouvy přijala, druhé smluvní straně. Protože práva a povinnosti každého z účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy jsou vzájemně podmíněny, platí, že uplatnění a uspokojení práva jedné ze stran na vrácení plnění z takové smlouvy je vázáno na uspokojení obdobného práva druhé smluvní strany; jinak řečeno, povinnost jednoho subjektu plnit (vrátit přijaté plnění) je vázána na tutéž povinnost subjektu druhého. Vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy je každá její strana oprávněna požadovat po druhé smluvní straně jen tehdy, jestliže již sama vrátila nebo současně s uplatněním svého práva vrací či nabídne vrácení všeho, co sama podle této smlouvy přijala“*.

Finanční arbitr zjistil z předloženého Záznamu o zápůjčce, že Navrhovatel uhradil Instituci na Smlouvu o zápůjčce celkem 17 splátek úvěru v celkové výši 31.506,- Kč. Tato částka představuje bezdůvodné obohacení na straně Instituce a Navrhovatel má podle § 2993 občanského zákoníku právo žádat po Instituci její vydání.

Finanční arbitr z předložených podkladů zjistil, že na základě neplatné Smlouvy o zápůjčce přijal Navrhovatel od Instituce 20.000,- Kč a Instituce přijala od Navrhovatele celkem 31.506,-Kč. Finanční arbitr tedy provedl zúčtování vzájemných nároků smluvních stran z neplatné Smlouvy o zápůjčce a zjistil, že nárok Navrhovatele přesahuje nárok Instituce o 11.506,- Kč (31.506,- Kč - 20.000,- Kč). Tato částka představuje ve smyslu §2991 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, které je Instituce podle § 2993 občanského zákoníku povinna Navrhovateli vrátit.

10 K výroku nálezů

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovozuje, že Instituce nesplnila svou povinnost vyplývající z § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, když schopnost Navrhovatele splácet úvěr neposoudila s odbornou péčí, resp. v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvu o zápůjčce, a následně Navrhovateli poskytla na základě této smlouvy spotřebitelský úvěr, aniž by bylo zřejmé, zda Navrhovatel bude schopen úvěr splatit. V důsledku neposouzení schopnosti Navrhovatele splácet úvěr s odbornou péčí je Smlouva o zápůjčce od samého počátku neplatná a strany jsou povinny si vydat bezdůvodné obohacení, které na základě neplatné Smlouvy o zápůjčce získaly. Finanční arbitr proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozhodnutí.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, v případě že finanční arbitr, byť i jen z části, vyhoví návrhu navrhovatele, uloží instituci sankci, která činí 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezů povinna zaplatit navrhovateli, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000 Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000 Kč. Zaplacení částky 15.000 Kč finanční arbitr uloží i v případě, kdy předmětem sporu není peněžitá částka.

Jelikož finanční arbitr v nálezů vyhověl Navrhovateli, ukládá v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi současně Instituci ve výroku II. tohoto nálezů sankci ve výši 15.000,- Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezů.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezů.

Poučení:

Proti tomuto nálezů lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námítky se lze vzdát. Včas podané námítky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námítkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se

Navrhovatel – datová schránka zástupce ■

Instituce – datová schránka zástupce ■

